

DOMÈNEC UMBERT

ELS 25 ANYS DE «CUADERNOS PARA EL DIÁLOGO»

Joaquín Ruiz-Giménez: la força del diàleg

Ministre amb el règim anterior, Defensor del Poble en la democràcia, Joaquín Ruiz-Giménez evoca els vint-i-cinc anys de «Cuadernos para el diálogo». Una publicació sense passió de l'antifranquisme, que la mà experta d'aquest home convertí en planter de polítics per a la reforma.

R. Aymerich

Passa ja de la setantena. Però Joaquín Ruiz-Giménez no ha perdut encara l'elegància i l'aura que tant l'han caracteritzat. El gest pausat, la correcció amb què vesteix, la senzillesa i austeritat quasi conventuals que desplega al seu voltat, recorden encara aquell *ministro joven y apuesto* que tant es va estimar Franco. Toreja —ell, a qui agraden tant els símils taurins— amb habilitat la seva dissidència amb el règim anterior i li ha quedat una especial destresa per evitar els temes conflictius. «¡Valencians, ah! Quan vaig ser defensor del poble m'escrivien un munt de cartes. Castellanoparlants que no volien parlar en català. Catalanoparlants que no volien parlar en castellà. Jo pensava, «¡si no sé veure la diferència entre català i valencià!..., això és cosa de l'Acadèmia...» Quan comprova la sorpresa de l'interlocutor, aclareix, entre murri i reflexiu: «No, no em digui, ja sé que és un problema polític».

—¿Quin voldria vostè que fos el llegat de Cuadernos?

—Jo remarcaria un aspecte essencial: la convicció que a Espanya no hi hauria democràcia sense reconciliació entre vencedors i vençuts. Feia falta un consens, un diàleg, i aquest va ser la reforma. A això, no hi contribuï més Cuadernos, és clar. *El Ciervo* sempre havia mantingut una actitud semblant, com també ho feien *Triunfo* i *Índice*. Però potser Cuadernos ho va fer amb més decisió i amplitud. Si vostè va ara a les Corts, es trobarà amb antics col·laboradors de Cuadernos repartits en els escons de la dreta, del centre o de l'esquerra. Tota una gent que va fer possible una transició en pau.

—De la manera que vostè ho explica, sembla que parli d'un projecte polític mes que d'una revista...

—Sí, però és que la gent de la meua generació —que en diríem, encara que soni trist, la generació del 36—, la que va viure la guerra en un o altre bàndol, ha estat mol marcada per aquesta experiència. La revista sorgeix de la constatació que no és prou que uns quants en siguin conscients, cal que es difongui.

—El 1966, i arran d'uns aldarulls a la universitat, que acaben amb la mort d'un falangista, vostè dimiteix com a ministre d'Educació i marxa cap a Salamanca. ¿És allà on pren contacte amb la gent que formarà Cuadernos?

—La universitat vivia aleshores mo-

CENTRE MUNICIPAL DE CULTURA D'ALCOI

Exposicions:

JOAN GENOVÉS
pintura

* * *

FAUST OLZINA
fotografia

* * *

Concert:

TRIO MOMPOU
Dia 16 gener

* * *

Teatre:

**«TODOS ERAN
MIS HIJOS»**
d'Arthur Miller
Dia 19 gener

ments d'ebullició, una mena de preàmbul del que seria el 68. Però no va ser fins el 1960, en tornar a Madrid, que vaig veure clar que havia de fer la revista. Allà vaig prendre contacte amb tota una lleva de joves cristians que anaven pel mateix camí que jo. Gent com Gregorio Peces Barba, Leopoldo Torres, Liberio Hierro, Tomás de la Quadra Salcedo, tots ells alumnes meus, gent que em van animar a fer una cosa escrita.

—*¿Vostè s'imaginava que aquella seria la generació que vint anys després es faria amb el poder?*

—Jo no era profeta i no ho podia saber. Pensi que era l'any 1963 i Espanya no havia evolucionat gens en la seva estructura política, encara que l'embranchida econòmica havia possibilitat l'existència d'una important classe mitjana i això calia afrontar-ho.

—*Un dels debats que més caracteritzaren Cuadernos va ser el debat entre creients i marxistes.*

—Sí, però no l'únic. Vam propiciar el diàleg entre marxistes ateus i cristians, entre intel·lectuals universitaris i dirigents obrers. Diàleg entre les nacionalitats. Aquestes eren les prioritats de la revista, a les quals voldria afegir-ne una quarta, que va ser l'opció entre monarquia i república. S'apostà perquè el successor de l'estat fos el príncep Joan Carles, que era un home que en aquells moments s'interessava per *Cuadernos*. Jo vaig tenir una llarga entrevista amb ell on em demanà per la problemàtica de la revista.

—*Cuadernos mor el 1978, com vostè ha dit «a les portes de la terra promesa» per la qual havia lluitat. ¿Com s'ho explica?*

—Bé, les coses havien canviat bastant, i la prova, la tenim en les eleccions que s'havien fet uns mesos abans. El poble espanyol votà molt bé. Ho va fer per la democràcia i pel futur, no van voler saber res de la gent que venia del règim anterior, ni tan sols dels demòcrata-cristians. Votaren un home com Suárez, que tot i haver estat franquista, tenia una gran habilitat per torear —encara que fos d'Àvila. I de l'altra banda, per un torero que ho feia amb l'esquerra, Felipe González. L'un amb l'estil *abulense*, de castellà vell, i l'altre amb estil andalús escombraren aquells partits sense base social. El de Tierno Galvan, els socialistes històrics. I tot l'equip demòcrata-cristià. D'aquell equip només el PNB i Unió Democràtica de Catalunya van sobreviure. PNB de manera molt important, i Unió perquè va tenir l'habilitat d'unir-se amb *Covergència* i encara

avui continua al poder. Però penso que la gent votà amb intel·ligència.

—*Però, tornant a la revista, ¿per què va plegar Cuadernos?*

—Una revista amb un llenguatge tan profund com la nostra, amb uns editorials repensats i treballats en dies, no es podia adaptar a les obligacions de la vida política diària, més quan hi havia una forta competència com la que representava *Cambio 16*. Llavors es va caure en l'error, penso que inevitable, de passar de mensual a setmanal. I van aflorar els problemes econòmics. *Cuadernos* s'havia mantingut per un accionariat molt amable, gent que compartia la idea, que es podia permetre un milió a l'any de pèrdues. Però amb la professionalització de la plantilla, la situació econòmica es va fer inviable.

—*¿Comparteix vostè les declaracions que en el seu moment va fer Pedro Altares en el sentit que als polítics no els interessava salvar la revista?*

—Clar, s'ha d'entendre que aleshores ell n'era el director i tenia ànima de periodista. Havia estat ell qui havia reunit tot l'equip del setmanari.

—*¿Quina opinió en té dels setmanaris actuals? ¿Hi troba a faltar alguna cosa?*

—Jo crec que hi ha massa revistes. Encara que la veritat, quan hi ha un mercat tan ampli, es pot escollir. Però es troba a faltar una revista que faci el que feia aleshores *Cuadernos*. Una revista amb esperit d'endevinació, on Felipe González i Nicolás Redondo poguessin debatre sense necessitat del muntatge que s'han creat i de la tensió institucional que han originat. Un lloc on creients i no creients poguessin dialogar. O el mateix es pot dir en el tema del bilingüisme, trilingüisme o pentalingüisme d'Espanya...

—*Vostè ha dit abans que el diàleg entre les nacionalitats va ser una de les preocupacions fonamentals de Cuadernos.*

—Sí. Recordo que en el primer número ja vam inservir dos textos molt significatius, de Joan Maragall, del patriarca, per entendre'ns. Després sempre mantinguérem una relació molt constant amb Catalunya. La revista va nàixer no solament perquè s'entenguessin cristians i no cristians, liberals i marxistes, sinó també, si era possible, castellans i catalans.

—*Vint-i-cinc anys més tard, ¿quin pensa que ha estat el resultat d'aquells intents?*

—Hi ha una anècdota de Don Miguel de Unamuno que sempre m'agrada explicar. Ell era un home que estimava molt Portugal. Un bon dia hi va anar a donar una conferència i quan

DOMÈNEC UMBERT

L'estructura democràtica de l'estat està prou consolidada.

la persona que l'havia convidat li explicà que ja tenia preparada la traducció del seu text, Unamuno s'enfurismà i va dir: «*Es intolerable que entre un castellanohablante y un portugués haya que traducirse. Tenemos la obligación de entendernos sin traducirnos*». Bé, això és el que passa una mica ara. Se'm dirà, ¡Mare de Déu, aquest home és un utòpic! Però miri, si ens quedem aturats en les fronteres jurídiques del llenguatge, només crearem fronteres, murs. Crec que seria important que cada ciutadà de l'estat conegués tres llengües, dues peninsulars i una de fora. Això és molt important des del punt de vista del destí plural de la comunitat espanyola. Potser nosaltres no ho veurem, però sí els nostres néts. Jo tinc tres néts, ¡què dic!, cinc, i parlen tant el castellà com el català.

—*En abandonar vostè el càrrec de Defensor del Poble va explicar que la transició no estava acabada. ¿A què es referia?*

—Jo penso sincerament que l'estructura democràtica de l'estat està prou consolidada. No es pot dir que un estat està estabilitzat. Això, ho deia el Movimiento Nacional. Però penso que l'actual Constitució és prou flexible perquè totes les tendències polítiques hi puguin jugar. Hi ha sempre el risc,

és clar. Però posem per cas les forces armades: l'experiència del 23-F i sobretot la bona mà de Narcís Serra molt intel·ligent —¡català havia de ser!— ha estat prou per allunyar-ne el risc. Un xoc frontal amb l'església tampoc es dona, no hi ha conflictes profunds. Em consta que l'església no té una actitud colpista —colpisme espiritual, clar, encara que aquesta mena de colpisme va tenir molta importància en la guerra civil. El perill pot venir pel malestar dels sectors més dèbils econòmicament...

—*¿Pensa que la vaga del 14 de desembre va ser un avís?*

—Crec que es un motiu de reflexió per a tots, per al sindicat, per al govern i per a l'opinió pública. És en aquest sentit que falta una segona transició. Cal prémer l'accelerador de la justícia social, s'ha fet molt en matèria de lleis, però falta molt per fer en matèria social. Segons el preàmbul de la nostra Constitució, Espanya vol una democràcia avançada. Si això no es fa, per aquest cantó podria haver una desestabilització seriosa de la democràcia.

—*S'ha dit que una de les raons de la vaga ha estat la prepotència i l'ostentació del partit del govern. Molts d'ells havien estat alumnes seus. ¿Vostè els reprendria?*

«Cuadernos»: un planter de polítics.

S'ha dit sovint que més que una publicació *Cuadernos para el diálogo* ha estat una pedrera de polítics, o com a Ruiz Giménez li agrada dir, d'homes per a la democràcia. Des del seu naixement, l'octubre de 1963 fins a la seva desaparició, vint-i-cinc anys més tard, Cuadernos va mantenir una redacció de luxe per on passaren Pedro Altares, Juan Luis Cebrían, Félix Santos o Vicente Verdú, alhora que mantenia una delegació barcelonina on treballaven Josep Martí Gómez, Josep Maria Huertas Claveria, Rafael Pradas i Jaume Fabre.

El que resulta, però, més espectacular és fer una ullada a la llista de col·laboradors que en un moment o altre prengueren part en l'elaboració de la revista: Oscar Alzaga, Rafael Arias-Salgado, Julián Ariza, Juan Maria Bandrés, Enrique Barón, Marcelino Camacho, Pablo Castellano, Miguel Castells, Francisco Fernández Ordóñez, José Maria Mohedano, Paca Sauquillo o Javier Tusell, entre d'altres. Si a aquesta llista, hi afegim el grup de joves demòcrata-cristians que Ruiz Giménez apadrinà en el seu pas per la universitat —Eliás Díaz, Julián García Vargas, Fernando Ledesma, José Ma. Maravall, Gregorio Peces-Barba o Virgilio Zapatero— s'entendrà el *deute* que l'actual parlament espanyol manté amb Ruiz Giménez.

L'atenció de la publicació pel que feia a Catalunya s'evidència també amb els noms que, en un moment o altre, formaren part del grup de promotors de *Cuadernos*: Frederic Roca, Josep Ma. Vilaseca, Miquel Coll Alemany, Joan Majó, Josep Ma. Portabella, Manuel Jiménez de Parga, Alfons Carles Comín, Francesc de Carreras, o Albert Manent, entre molts altres. □

—He de dir que em molesten i m'apenen profundament aquests gestos. Alguns no ho són tant com és reflecteix a la premsa, perquè hi ha una certa tendència a la caricatura. Però crec que cal més senzillesa i transparència, acceptar les coses tal com són. Si es fa una patinada, admetre-ho i corregir-ho. Es parla de prepotència del govern, però també es pot dir el mateix de l'oposició. Encara que l'administrador sempre té més responsabilitat que l'administrat, clar.